

בלשון אחר יש להסתפק, שהצד שקדושת עולה חלה על הולד, הוא
 שכן היא קדושה שהיילא עליה על ידי האדם, ואינה חלה מאליה,
 ועדיפה מקדושת בכורה שחלה מאליה, או דלמא פבור הוי, שכן
 קדושת בכור עדיפה, שקדושתו מרחם, והיינו שקדושת בכור היא
 קדושה שחלה מאליה, ואין בכח האדם לשנותה לקדושה אחרת.
 אמר ליה רב ששת לרב עמרם, מאי תיבעי לך – מדוע הינך מסתפק,
 הרי היינו דבעי אילפא בדין דומה, שאילפא נסתפק לגבי מי שאמר
 על הקלט שעת נשיבת רובו לארץ, שבאותה שעה הוא נעשה לקט
 וצריך ליתנו לעניים, ויהא הפקר, ויהיה מותר אף לעשירים, האם
 לקט הוי, ומותר רק לעניים, או הפקר הוי, ומותר אף לעשירים.
 וצודי הספק הם, האם לקט הוי, שכן קדושתו – מה שלקט מיוחד
 לעניים, בידי שמים – התורה ציותה כן, או דלמא הפקר הוי, שכן
 אם הוא הפקר, זוכין בו עניים ועשירים. ועל ספק זה של אילפא
 אמר אבוי, מאי תיבעי ליה, דברי הרב, ודברי התלמיד שאמר
 שלא כדברי רב, לדברי מי שומעים, ודאי ששומעים לדברי הרב,
 ואף כאן דברי הרב (הקב"ה שאמר שהתבואה תהיה לקט), קודמים
 לדברי התלמיד (הבעלים שאמר שהתבואה תהיה הפקר). מבארת
 הגמרא: שמדברי אבוי יש ללמוד שהכי נמי לגבי מי שאמר על
 הבכור שיהיה עולה, יש לומר שדברי הרב (הקב"ה שאמר שיהיה
 קדוש בקדושת בכורה), ודברי התלמיד (הבעלים שאמר שיהיה
 עולה), לדברי מי שומעים, ודאי ששומעים לדברי הרב, והולד קדוש
 בקדושת בכורה.

משנה

מי שהקדיש בהמה, ואת העובר שבמעיה הקדיש בקדושה אחרת,
 פעמים שדבריו קיימים, והעובר קדוש בקדושה אחרת, ופעמים שאין
 דבריו קיימים, ודין העובר כדין אמו. משנתנו מבארת את חילוקי
 הדינים בזה: האומר על בהמה מעוברת, וקרה של זו יהיה עולה,
 והיה – והבהמה עצמה תהיה שלמים, דבריו קיימים, שקדושת
 עולה חלה על הולד קודם שחלה קדושת שלמים על אמו, ולכן הולד
 נעשה עולה והאם נעשית שלמים. אבל אם אמר על בהמה מעוברת,
 שהיא תהיה שלמים, ורק אחר כך אמר, שולדה יהיה עולה, הרי זה
 ולד זכחי שלמים, דברי רבי מאיר, שמכיון שאמר על המעוברת
 שתהיה שלמים, בכלל דבריו שגם עוברת יהיה שלמים, ונמצא
 שמתחילה הקדישו לשלמים, ואחר כך הקדישו לעולה, וסובר רבי
 מאיר שאומרים 'תפוס לשון ראשון', והולד נעשה שלמים, כמו
 שאמר מתחילה.
 רבי יוסי חולק על רבי מאיר: אמר רבי יוסי, אם לכן נתפזר תחלה
 – שמתחילה היה בדעתו לומר שהיא תהיה שלמים והולד יהיה
 עולה, הואיל ואי אפשר לקרות בפיו שני שמות – גם שם שלמים
 וגם שם עולה באחת, דבריו שאמר שהאם תהיה שלמים והולד יהיה
 עולה קיימין, והאם נעשית עולה, והולד נעשה שלמים. וסובר רבי
 יוסי שאף בגמר דבריו אדם נתפס, ומכיון שבסוף דבריו אמר שהולד
 יהיה עולה, אומרים אנו שמתחילה כשאמר שהאם תהיה שלמים,
 כוונתו היתה לאם בלבד, ולא לולד. ואם משאמר על האם הרי זו
 שלמים, נמלה ואמר שולדה יהיה עולה, הרי זו ולדה שלמים – אף
 הולד נעשה שלמים, שמשעה שאמר שהאם תהיה שלמים, קדושת
 שלמים חלה מיד אף על הולד, ושוב אינו יכול לחזור בו.

גמרא

רבי יוחנן מבאר את דינו של מי שהקדיש בהמה מעוברת לחטאת:
 אמר רבי יוחנן הפריש לשם חטאת, בהמה מעוברת, וילדה, רצה
 בה מתפסר, רצה בילדה מתפסר. מבררת הגמרא: מאי טעמא.
 משיבה הגמרא: קסבר רבי יוחנן שאם הקדיש את האם ושירתו לולד
 שיהיה חולין, משווייר, והרי הוא חולין, שעובר לאוי ירך אמו הוא –
 העובר אינו נידון כחלק מגופה של אמו, אלא כבהמה בפני עצמה,
 ולכן אפשר שהאם תהיה קדושה והעובר יהיה חולין, והוא הדין אם
 לא שיר את העובר אלא הקדישו עם אמו, שאין דינו כחלק מגופה

מלשון המשנה משמע שדברי רבן שמעון בן גמליאל נאמרו גם על
 הפיסקא האמצעית של המשנה ואם נקבה זכחי שלמים, העוסקת
 בולדות של בהמת הקדש וכמבואר בגמרא לעיל (בד), וסובר רבן
 שמעון בן גמליאל שבהמת הקדש שילדה טומטום או אנדרוגינוס,
 אינם קדושים. שואלת הגמרא: אמאי אמר רבן שמעון בן גמליאל
 אין קדושה חלה עליהן, ומשמע שאינם קדושים כלל. הרי
 לכאורה, אף על פי שהקדושה שהקדיש אינה חלה, לפי שהקדיש
 זכר ודאי או נקבה ודאית בלבד, מכל מקום מדוע אינם קדושים
 בקדושה שיש באמם.
 משיבה הגמרא: קסבר רבן שמעון בן גמליאל, ולדות קדושים אינם
 קדושים בעודם במעי אמם, אלא רק בהווייתן – בשעת לידתם הן
 קדושי, ומכיון שבשעת לידתם נחשבים לבעלי מומים, לכן אין
 קדושת אמם חלה עליהם. ובהכרח צריך לומר כך, דאי סלקא דעתך
 שלדעת רבן שמעון בן גמליאל ולדות קדושים ממעי אמן הן קדושי,
 אמאי אין קדושה חלה עליהן, הא כבר מתחילת יצירתם, קודם
 שהיו בעלי מומים, תפסתיהו – נתפסה בהם קדושה דאמיהו –
 שיש באמם, אלא שמע מינה ולדי קדושים בהווייתן הן קדושים.
 הגמרא מבארת מי הוא התנא שסובר שולדות קדושים קדושים ממעי
 אמם. אומרת הגמרא: והאי תנא סבר ולדי קדושים ממעי אמן הן
 קדושים, דתנו רבנן, על הפסוק (ויקרא יב טו) 'אך בכור אשר יבקר לה'
 בבמה, לא יקדיש איש אותו, אילו (לא) נאמר 'בכור לא יקדיש'
 בלבד, ולא 'איש אותו' ולא 'בבהמה', הייתי אומר שהפסוק מלמד
 שאדם שהוא בכור לא יקדיש הקדושות, ואין הפסוק עוסק בבכור
 בהמה, תלמוד לומר 'איש אותו', שאותו – בכור בהמה או אתה
 מקדיש – שבכור אדם לא יקדיש בכור בהמה לקדושה אחרת, אבל
 מקדיש אדם שהוא בכור, שאר הקדושות. ועדיין אם היה כתוב
 'בכור לא יקדיש איש אותו', אנו אומר, שרק הוא – אדם שהוא
 בכור לא יקדיש בכור בהמה לקדושה אחרת, אבל יקדישהו
 אחרים – שאר בני אדם שאינם בכורות, יכולים להקדיש בכור בהמה
 לקדושה אחרת, תלמוד לומר 'בבהמה', שלכאורה תיבה זו
 מיותרת, אלא ללמד שבכור בהמה בלבד עסקתי בפרש סוקה, אבל
 בבכור אדם לא דיבר הכתוב כלל. ועדיין יכול היית לפרש שכוונת
 הכתוב שלא יקדישנו אפילו בפנינו של אמו, תלמוד לומר 'אשר
 יבקר לה', משויבקר לה – משיקדש לה, בצאתו מרחם אמו אי
 אתה מקדיש אותו לקדושה אחרת, אבל אתה מקדיש אותו
 לקדושה אחרת בעודו בפנינו של אמו, לפי שבאותה שעה עדיין חולק
 הוא. ממשיכה הברייתא: יכול אף ולדי כל הקדושים בן – מותר
 לשנותם לקדושה אחרת בעודם במעי אמם, תלמוד לומר 'אך בכור'
 וגו', חלק בזה הכתוב, שרק בבכור התרתי לך להקדישו בקדושה
 אחרת בעודו בבטן אמו, הואיל וקודם שנולד אינו קדוש, אבל שאר
 קדושים אסור לשנותם לקדושה אחרת גם בעודם במעי אמם, שמכיון
 שאמם קדושה, קדושתה חלה עליהם משעת יצירתם.
 מסיימת הגמרא: אלא קסבר רבי יוחנן ליה לתנא ששנה את הברייתא,
 שולדי קדושים ממעי אמן הן קדושי, ולכן אסור לשנותם לקדושה
 אחרת גם בעודם בבטן אמם. וחולק בזה על רבן שמעון בן גמליאל,
 שנתבאר שסובר שולדות קדושים בהווייתן הן קדושים.
 הגמרא מסתפקת האם אפשר להקדיש את הבכור לעולה גם עם
 יציאת רובו: אמר ליה רב עמרם לרב שששת, מה הדין אם אמר על
 הבכור, שעם יציאת רובו מבטן אמו, יהיה עולה, שבאותה שעה
 ראייה קדושת בכורה לחול עליו, ויש להסתפק האם קדושת עולה
 קודמת לחול על הבהמה, ועולה הוי, או שמא קדושת בכורה קודמת
 לחול, ובכור הוי. הגמרא מבארת את צדדי הספק: עולה הוי, דכל
 פורתא ופורתא מהולד דקא נפיק מבטן אמו, הוא כלי – קדוש
 בקדושת עולה שקריבה כליל על גבי המזבח, וקדושתה חמורה, או
 בכור הוי, דכל פורתא ופורתא מהולד דקא נפיק מבטן אמו
 במולתיה – באותה קדושה שדרכו להיות קדוש בה, הוא קדוש,
 והיינו בקדושת בכורה.
 הגמרא מבארת באופן נוסף את צדדי הספק: לישנא אחרתא –

המשך ביאור למס' תמורה ליום ראשון עמ' א

16 להקשות על רבי יוחנן, שמשובשת היא, **הא אָמַר רַב לְתַנָּא** -
17 לאמורא ששנה לפניו את דברי המשנה, **תְּנִי** - שנה כך, **'הָרִי זֶו**
18 **שְׁלָמִים**, וכדעת רבי יוחנן שהולד נידון כבהמה בפני עצמה, והרי
19 הוא קדוש מחמת עצמו ולא מחמת אמו.
20 הגמרא מקשה קושיא נוספת: **מִיִּתְיָבִי**, שנינו בברייתא, **הָאֹמֵר**
21 **לְשִׁפְחָתוֹ, הָרִי אֶתְּ נִשְׁאֵרַת שִׁפְחָה, וְיִלְדֵי יִהְיֶה בֶן חוֹרִין, אִם הָיְתָה**
22 **עֹבְרָה, זָבְתָה לֹא הַשְּׁפָחָה לְעוֹבֵר שֶׁטֶר שְׁחָרָר זֶה, וְנַעֲשֶׂה בֶן חוֹרִין.**
23 **אִי אָמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא אִם שִׁיְדוֹ לֹלֵד וְלֹא הַקְדִּישׁוּ אֵינֹו מְשׁוּיִיר, אֵלֵא**
24 **דִּינֹו כַּדִּין אִמּוֹ וְהָרִי הוּא קָדוֹשׁ כְּמוֹתָהּ, מִכִּיּוֹן שְׁעוֹבֵר יָרָךְ אִמּוֹ הוּא,**
25 **מְשׁוּם הָכִי הַשְּׁפָחָה זָבְתָה לֹא** - לעובר בשטר השחרור, שהעובר
26 נידון כחלק מגופה של אמו, **וְהָיָה לִיהָ כְּמִשְׁחָרֵר חֲצִי עֲבָדוֹ**, שדבריו
27 מועילים, וחציו משוחרר, ואף כאן דבריו מועילים והולד משוחרר,
28 **וּמְנִי** - וברייתא זו שסוברת שהמשחרר חצי עבדו דבריו מועילים,
29 בשיטת רבי מאיר היא הולכת, **כְּדִתְנָא**,

1 של אמו, אלא הוא קדוש מחמת עצמו, ואין דינו כולד חטאת שהולך
2 למיתה, **דְּהָיָה לִיהָ כְּמִפְרִישׁ שְׁתֵּי תַּמָּאוֹת לְאַחֲרֵיכֵן**, שאם תאבד זו
3 יתכפר בחברתה, שהדין הוא **שְׂרָצָה מִתְּכַפֵּר בָּהּ** - באחת מהן,
4 והשניה תרעה עד שיפול בה מום, **וְרָצָה מִתְּכַפֵּר בְּהִיָּרְתָּהּ**, ואף
5 כאן דינו של הולד כאילו הפרישו לאחריות, ולכן אין דינו כולד
6 חטאת שהולך למיתה.
7 מקשה הגמרא: **מִזְתִּיב רַבִּי אֶלְעָזָר** על רבי יוחנן, שנינו במשנה, **הִיא**
8 **שְׁלָמִים וְיִלְדָה עוֹלָה, הָרִי זֶה וְלֹד שְׁלָמִים, וְאִי סִלְקָא דְעֵתְקָה שִׁיְדוֹ**
9 **מְשׁוּיִיר**, ואין דינו כדינה של אמו, אם כן מדוע שנה התנא של
10 המשנה בלשון **'הָרִי זֶה וְלֹד שְׁלָמִים**, שמלשון זה משמע שהקדושה
11 חלה עליו מכח אמו, ואינו נידון כבהמה בפני עצמה, הרי בלשון **'הָרִי**
12 **זֶו שְׁלָמִים' בְּעֵי מִיתְנָא** -היה לו לשנותו, שמכיון שהעובר נידון
13 כבהמה בפני עצמה, אם הקדישו קדוש מחמת עצמו, ולא מחמת
14 אמו.
15 מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב טַבְלָא, בְּרַ מִיָּנָה דְּהָהִיא** - ממשנה זו אין

המשך ביאור למס' תמורה ליום ראשון עמ' ב

1 ולהקדיש את הולד כרצונו, ודאי שאין הדבר כן, אלא מכיון
2 שהקדיש את האם לשלמים ולדה כמותה, ולמה הוצרכה המשנה
3 להשמיענו שאינו יכול לשנותה ולהקדישה לעולה.
4 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב פֶּפְאָה, לֹא נִצְרְקָה – לא הוצרכה המשנה
5 לומר זאת אֶלָּא באופן שְׁאָמַר שהולד יהיה עולה בְּתוֹךְ בְּרֵי דִיבּוּר
6 [–בתוך שיעור משך זמן של כדי דיבור לאמירתו הראשונה]
7 לאמירתו שהאם תהיה שלמים, מֵהוּ דְּתִימָא, תוֹךְ בְּרֵי דִיבּוּר
8 בְּרִיבּוּר אַחַד, ומכיון שבתוך כדי דיבור אמר שהולד יהיה עולה,
9 נחשב כאילו אמר בבת אחת שהאם תהיה שלמים והולד עולה, וְהָאִי
10 – ואדם זה, שלא אמר כן בבת אחת, עֵינֵי הוּא דְקַמְעִיז – מפני
11 שהיה מעיין בדבר, ואינו מפני שחזר בו, ולכן היינו אומרים שדבריו
12 קיימים והולד עולה, קָא מְשַׁמַּע לָן שאין הדבר כן, משום שהקדש
13 הוא אחד מהדברים שאין אומרים בהם שתוך כדי דיבור נחשב
14 לדיבור אחד.

משנה

15 משנתינו עוסקת בדינו של מי שהמיר קדושת עולה ושלמים על
16 בהמה אחת, האם שתי הקדושות חלות על הבהמה, או שהתמורה
17 שהמיר תחילה היא הקדושה שחלה על הבהמה.
18 מי שהעמיד בהמת חולין אצל בהמת עולה ואצל בהמת שלמים,
19 ואמר על בהמת חולין 'הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים', הרי
20 זו נעשית תמורת עולה, שיש לנו לתפוס לעיקר את לשונו הראשון
21 שאמר 'תמורת עולה', ואין קדושת תמורת שלמים חלה על קדושת
22 תמורת עולה, דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם לָבֵן – לסיים
23 'תמורת שלמים', נְתַפְּוּן תְּחִלָּה, הוֹאִיל וְאִי אֶפְשָׁר לְקַרְוֵת שְׁנֵי
24 שְׁמוֹת [–של עולה ושלמים] בְּאַחַת, ולכן הוכרח להמיר בזה אחר זה,
25 דְּבָרֵי קַיִימִים, ונעשית חציה תמורת עולה, וחציה תמורת שלמים,
26 וְאִם מְשַׁמַּע לָן 'תמורת עולה', נְמַלְךְ וְאָמַר שתהיה 'תמורת
27 שְׁלָמִים', הרי זו תמורת עולה.
28